

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

BİLİMSEL ARAŞTIRMA YAYINLARI 05
İlahiyat Serisi: 05

DİN HİZMETLERİNDE REHBERLİK VE İLETİŞİM
Prof. Dr. Suat CEBECİ

Proje Editörü: Doç. Dr. Murat DEMİRKOL

Kapak ve Mizanpaj: TAVOOS

Baskı ve Cilt
Aydan Basın Yayın Ltd. Şti.
Örnek Sanayi Sitesi Alinteri Bulv. 364. Sk. No: 4
Tel: 0312. 354 46 27 Ostim/ANKARA

1. Baskı: Eylül 2018 (2.000 adet)

ISBN: 978-605-82283-4-4

FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No:14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0 312) 310 08 60 – Fax: (0 312) 311 47 89 – E-mail: fcr@fcr.com.tr

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti. (Sertifika no: 13178)

BİLİMSEL ARAŞTIRMA YAYINLARI
www.bilay.net info@bilay.net

PROF. DR.
SUAT CEBECİ

Din Hizmetlerinde Rehberlik ve İletişim

İlahiyat

ÖN SÖZ.....	11
-------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM

REHBERLİK VE DİNİ REHBERLİĞİN MAHİYETİ.....	15
--	-----------

1. Rehberlik Kavramı	17
2. Rehberliğin Tarihçesi	18
3. Rehberliğin Çeşitleri	21
3.1. Alanlara Göre Rehberlik Çeşitleri.....	21
3.2. Fonksiyonlarına Göre Rehberlik Çeşitleri.....	22
3.3. Kişilere Göre Rehberlik Çeşitleri	23
4. Rehberlik ve Danışmanlık İlişkisi.....	24
5. Dinî Danışma Psikolojisi: Pastoral Psikoloji	25
6. Dinî Rehberliğin Amaç ve Kapsamı.....	26
7. İslami Açıdan Dinî Danışma ve Rehberlik	30

İKİNCİ BÖLÜM

DİNİ REHBERLİK ALANLARI VE KONULARI.....	37
---	-----------

1. Dinî Rehberlik Alanları.....	39
1.1. Ailede Dinî Rehberlik.....	40
1.2. Okulda Dinî Rehberlik	42
1.3. Din Hizmetlerinde Rehberlik.....	43
2. Dinî Rehberlik Konuları	44
2.1. Bilgisizlik	44
2.2. Çözümsüzlük.....	47
2.3. Çaresizlik	48
2.4. Umutsuzluk	48
2.5. Uyumsuzluk.....	49
3. Dinî Danışma ve Rehberliği Gerektiren Sebepler.....	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİNİ DANIŞMA VE REHBERLİĞİN ÇEŞİTLERİ	55
1. Dinî Danışma Çeşitleri.....	57
1.1. Bilgi İsteme.....	57
1.2. Görüş İsteme	58
1.3. Hüküm İsteme	59
1.4. Delil İsteme	60
2. Dinî Rehberlik Çeşitleri	60
2.1. Kişiyeye Rehberlik (Danışmanlık).....	61
2.2. Gruba Rehberlik (Liderlik).....	61
2.3. Topluma Rehberlik (Önderlik).....	62
3. Etki Yönünden Dinî Rehberlik Çeşitleri	63
3.1. İyileştirici Rehberlik	63
3.2. Destekleyici Rehberlik	64
3.3. Yönlendirici Rehberlik	65
3.4. Uzlaştırıcı Rehberlik	66
4. Dinî Rehberliğin Nitelikleri	66
4.1. Öznellik.....	66
4.2. İhtiyaç Odaklılık.....	67
4.3. Serbestlik.....	67
4.4. Sınırlılık.....	68
5. Dinî Rehberlerin Yeterlikleri	68
5.1. Bilgi Yeterliği (Kavramsal Boyut)	69
5.2. Bilinç Yeterliği (Kişisel Boyut)	70
5.3. Beceri Yeterliği (Sosyal Boyut)	71

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİN HİZMETLERİ VE REHBERLİK	73
1. Rehberlik Yönünden Din Hizmetleri.....	75
2. Dinî Rehberliği Gerektiren Problemler	77
2.1. Dinî Yaşantılarla İlgili Problemler	78
2.2. Sosyal Yaşantılarla İlgili Problemler	79
2.3. Kişisel Yaşantılarla İlgili Problemler	80
3. Dinî Rehberlik İlke ve Kuralları.....	81
3.1. Din Hizmetlerinde Rehberlik İlkeleri.....	81
3.2. Din Hizmetlerinde Rehberlik Kuralları.....	87
4. Din Hizmetlerinde Rehberlik Becerileri.....	89
4.1. Kişisel Beceriler	89
4.2. Teknik Beceriler	91

BEŞİNCİ BÖLÜM

DİN HİZMETLERİNDE REHBERLİK TEKNİKLERİ.....	95
1. Dinî Danışma ve Rehberlik Teknikleri.....	97
1.1. Psikanalitik Teknikler.....	97
1.2. Terapötik Teknikler.....	99
1.3. Dinî Teknikler.....	100
2. Dinî Rehberlik Süreçleri.....	111
2.1. Problem Odaklı Bireysel Rehberlik Süreci.....	111
2.2. Problem Odaklı Aile Rehberliği.....	114

ALTINCI BÖLÜM

DİN HİZMETLERİ VE İLETİŞİM.....	119
1. Din Hizmetleri-İletişim İlişkisi.....	121
1.1. Din Hizmetlerinde Dinî Bilgi Yeterliği.....	122
1.2. Din Hizmetlerinde Rehberlik Yeterliği.....	123
1.3. Din Hizmetlerinde İletişim Becerisi.....	124
2. İletişimin Mahiyeti.....	125
2.1. Doğrusal Model.....	126
2.2. Dairesel Model.....	127
2.3. İşlemsel Model.....	128
3. İletişim Şekilleri.....	129
3.1. Sözlü İletişim ve Özellikleri.....	129
3.2. Yazılı İletişim ve Özellikleri.....	131
3.3. Nesnel (Görsel) İletişim ve Özellikleri.....	133
3.4. Duygusal İletişim ve Özellikleri.....	135
3.5. Uzaktan İletişim ve Özellikleri.....	137

YEDİNCİ BÖLÜM

DİNİ İLETİŞİM ALANLARI VE İLKELERİ.....	141
1. Dinî İletişim Alanları.....	143
1.1. Akademik Dinî İletişim.....	143
1.2. İlişkisel Dinî İletişim.....	150
1.3. Yaşantısal Dinî İletişim.....	156
2. Dinî İletişimde Sınırlayıcı İlkeler.....	157
2.1. Dinî İletişimde Kaba ve Kötü Söz Söylenmez.....	157
2.2. Dinî Konularda Faydasız Tartışmalara Girilmez.....	158
2.3. Muhataplar Arasında Ayırım Yapılmaz.....	159
2.4. Güçlük Çıkarılmaz, Nefret Ettirilmez.....	159
2.5. Din Anlatan Kişi Dinî Konuda Ehil Olmalıdır.....	160
2.6. Zaman ve Mekân İletişime Uygun Olmalıdır.....	161

2.7. Dinî İletişimde İhtiraslı ve Sabırsız Davranılmaz	161
2.8. Dinî İletişim Dünyevi Amaçlara Alet Edilemez	162

SEKİZİNCİ BÖLÜM

DİN HİZMETLERİNDE İLETİŞİM ESASLARI	163
1. Din Hizmetlerinde İletişim Görevi	165
1.1. Dinî İletişim Elemanlarının Kişisel Özellikleri	165
2. Din Görevlisinin İletişim Becerisi	171
2.1. Dinî İletişimde Süreç Yönetimi	172
2.2. Dinî Görevlerde İletişim Tarzı	174
2.3. İletişim Tarzında Ortaya Çıkan Önyargı Sorunu	175
3. Dinî İletişimde Sorumluluk	176
3.1. Sözlü ve Nesnel İletişimlerde Sorumluluk	176
3.2. Yazılı Dinî İletişimde Sorumluluk	178
4. Dinî Mesajın Mahiyeti ve İletilmesi	179
4.1. Dinî Mesajın Mahiyeti	179
4.2. Dinî Mesajı Düzenleme İlkeleri	181
5. Dinî İletişimde Muhataplar	185
5.1. Muhatapların Dinî İhtiyaç ve Beklentileri	186
5.2. Muhatapların Dinî Mesajı Alma Kabiliyetleri	186
5.3. Dinî İletişimde Muhatapların Özendirilmesi	189

DOKUZUNCU BÖLÜM

DİNİ İLETİŞİMLERDE DİL VE ANLATIM	191
1. Dinî İletişimde Araçlar ve Semboller	193
1.1. Kodlama ve Kod Açma	194
1.2. İletişimde Dilin Etkinliği	197
1.3. Dil Becerisinin Boyutları	199
1.4. Dilde Anlam Kayması	201
2. İletişimde Din Dili	202
2.1. Din Dilinin Özellikleri	202
2.2. Din Dilinin Görevleri	205
2.3. Din Dilinde Karşılaşılan Problemler	206
3. Dinî İletişimde Beden Dili	208
3.1. İletişimde Sınır Dili	209

ONUNCU BÖLÜM

DİNİ İLETİŞİMDE SINIRLILIKLAR	213
1. Dinî İletişimde Sınırlılıklar	215
1.1. Dinî İletişimde Kaba ve Çirkin Söz Kullanılmaz	215
1.2. Dinî Konularda Faydasız Tartışmalara Girilmez	216

1.3. Muhataplar Arasında Ayırım Yapılmaz.....	217
1.4. Zorluk ve Güçlük Çıkarılmaz.....	217
1.5. Dini Anlatmada Ehliyet Esastır	219
1.6. Zaman ve Mekân Uygun Olmalıdır.....	219
1.7. Sabırsız ve İhtiraslı Davranılmaz.....	220
2. İletişim Engelleri	221
2.1. İletişimde Kaynak Engelleri.....	223
2.2. İletişimde Alıcı Engelleri	227
2.3. Zaman ve Ortam Engelleri	230
KAYNAKÇA.....	235
DİZİN	239

ÖN SÖZ

إرشاد

Din hizmetleri, toplumdaki dinî hayatın düzeni ve istikrarı yönünden önemi giderek artan bir faaliyet alanıdır. Bu hizmetler, şehir merkezlerinden kenar mahallelere ve köylere kadar ülkenin her köşesini kaplamaktadır. Sadece camilerin yönetimi ve ibadetlerin yürütülmesi ile sınırlı kalmayan bu çalışmalar, toplumu dinî yönden aydınlatma, dinî yaşayış ve davranışlara rehberlik etme faaliyetlerini de ihtiva etmektedir. Din görevlileri, insanlara dinî yönden rehberlik eden, onlarla doğru iletişim kurarak dinî hayatın gelişmesine hizmet eden manevi gelişim önderleridir. Bu görevlerini en verimli ve faydalı bir şekilde yürütebilmeleri için dinî bilgilerin yanında iletişim ve rehberlik alanlarında teknik bilgilere de sahip olmaları gerekir.

Elinizdeki bu eser din hizmetleri yürütenlerin sahip olmaları gereken rehberlik ve iletişimle ilgili bilgileri pratik fayda sağlayacağı umulan bir çerçevede sunmaktadır. On bölümden oluşan kitapta ele alınan konuların açıklamaları, bir yarıyılık ve 2-3 kredilik bir ders muhtevasının hacmi ile sınırlı tutulmuştur. Okuyucunun daha geniş bilgi için bölüm sonlarında işaret edilen eserlere başvurmaları tavsiye edilir.

Prof. Dr. Suat CEBECİ
Sakarya - 2018